

ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ

Г.І. Забродська, Л.Д. Забродська, С.С. Ткачова, М.О. Резник

Результати узагальнення та критичного аналізу концептуальних підходів до формулювання дефініції виробничого потенціалу підприємства дозволило обґрунтувати, що найбільш повно розкривають його зміст ресурсна, результативна, цільова, структурна, системна, клієнтоорієнтована концепції, та на їх підґрунті сформулювати авторське визначення цього поняття.

Ключові слова: потенціал, виробничий потенціал, дефініція, концепція, підприємство, ресурсна концепція, результативна концепція, цільова концепція, структурна концепція, системна концепція, клієнтоорієнтована концепція.

PRODUCTION POTENTIAL OF A COMPANY: CONCEPTUAL APPROACHES TO ITS DEFINITION

H. Zabrodska, L. Zabrodska, S. Tkachova, M. Reznik

It is acknowledged that in the modern economic science there are several conceptual approaches to revealing the essence underlying in the definition of production potential of the company. Their generalization and critical analysis of scientific efforts enabled us to establish that resource, result-driven, target-oriented, structural, and system customer-oriented concepts are best suited for modern business environment. A conducted gnosiological research proved that the stated concepts did not fully disclose content of the production potential definition. Analysis of their meaning allowed us to find out advantages and disadvantages of each of them. The resource concept gives an opportunity to define a system of factors influencing efficiency of using the production potential of the company, though it does not take into account actual market environment and needs of product consumers. The result-driven concept measures the production potential of the company in the context of physical assets that can be gained as a result of operation, however maximization of goods production can lead to exhaustive utilization of resources, that is not always expedient. The target-oriented concept helps to define compliance of the available potential with achievement of set goals, but it does not account for effect of the environment. Advantages of the structural concept

approach are orientation to search of balance between components of the production potential of the company and their most efficient use, and the disadvantage is lack of forming components of the production potential. Key advantages of the system concept are treatment of the production potential of the company not as a set of elements (resources, opportunities, etc.), but as a system formed by their interaction and interdependency, and the disadvantage is complexity in segregation of effects that forming components have. The customer-oriented concept places greater focus on a customer as the basic resource of the company that guarantees its profitability, efficiency, competitiveness, and directly impacts efficiency of the production potential in general. However, excessive attention to satisfaction of customer's needs can result in loss of cost control, and accordingly value for the customer.

Establishment of multi-aspect nature characterizing definition of the production potential of the company and special features of the conceptual approaches to its meaning became a basis to definition of the production potential as a multi-layered system feature of the company that shows actual and probable opportunities of this system in view of gaining maximum production result in course of optimal utilization of resources to achieve both current and strategic goals and conduct efficient customer-oriented operation in the dynamic competitive environment, and development of typology of scientific views on the definition of the production potential of the company.

Keywords: *potential, production potential, definition, concept, enterprise, resource concept, effective concept, target concept, structural concept, system concept, customer-oriented concept.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Узагальнення результатів сучасних досліджень дає змогу стверджувати, що науковці приділяють велику увагу розгляду питань підвищення економічної ефективності діяльності підприємств крізь призму формування та реалізації їх виробничого потенціалу. Сучасні наукові роботи демонструють досить широкий спектр поглядів на суть виробничого потенціалу підприємства, наявність у них теоретично-методологічних протиріч, а також фактичну відсутність усталеного понятійно-категоріального апарату його дослідження. Тому питання детального аналізу суті виробничого потенціалу підприємства є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виробничий потенціал підприємства у своїх працях досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема А.І. Анчишкін, Б.Є. Бачевський, О.І. Гончар, Р. Грант, О.К. Добикіна, І.З. Должанський, Є.Ю. Єреґін, С.О. Іщук, Д. Колліс, Л. Корбетті, Г. Кларідгей, Є.В. Лапін, І.І. Лукінов, Д. Пенг, Л.Д. Ревуцький, Д. Теес, О.С. Федонін, Т.Н. Шаталова та ін. Їх внесок у розвиток понятійно-категоріального апарату досліджень даної предметної сфери, складно переоцінити. Незважаючи на ґрунтовну проробку дефініції виробничого потенціалу,

тлумачення поняття «виробничий потенціал підприємства» як економічної категорії й досі залишається дискусійним та варіюється залежно від прихильності дослідника до того чи іншого концептуального підходу до його визначення.

Метою статті є дослідження, узагальнення та критичне осмислення основних концептуальних підходів до визначення суті виробничого потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробничий потенціал є однією з базових засад економіки, входить до складу сукупного потенціалу підприємства та забезпечує стабільність розвитку підприємства у виробничому аспекті. Отже, виробничий потенціал акумулює в собі значну частину сукупного потенціалу підприємства.

Складність визначення суті цієї категорії полягає в тому, що існують різні підходи до її розуміння. Тому виникає необхідність узагальнення запропонованих науковцями дефініцій. Оскільки дефініції формуються у ході наукового дослідження, то вони мають тимчасовий характер, тому що постійно змінюються через вплив поглибленого наукового знання внаслідок прогресу науки та техніки. Дослідження дефініцій терміна «виробничий потенціал підприємства» показало, що сучасна економічна наука декларує декілька концепцій щодо визначення його суті. Загалом концепція (лат. *conception* – розуміння) – це визначений загальний напрям, що веде до чітко заданої мети, у багатовимірному просторі сценаріїв можливого розвитку подій. Відносно управлінського аспекту концепція – це взаємоузгоджена сукупність способів досягнення окремих цілей, які є ієрархічно упорядкованими компонентами вектору мети, тобто сукупність поглядів на певний об'єкт, предмет дослідження, економічне явище для формування комплексного уявлення, що виражає авторське бачення його суті, змісту й особливостей, форм існування і можливих напрямків змін під час функціонування [1, с. 188].

Науковці виділяють такі найбільш поширені типи концепцій: ресурсна, результативна, цільова [2–6] та ін.

В основі ресурсної концепції лежить те, що ключове місце в виробничому потенціалі займають ресурси як головний чинник виробництва, а оцінка потенціалу характеризує наявні ресурси, тобто це певна сукупність ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємства та використовуються у виробничій діяльності (табл. 1). Отже, виробничий потенціал є складною економічною категорією, що включає в себе комплекс ресурсів (виробничих, трудових, інформаційних та ін.) та виробничих можливостей, які взаємодіють під

час виробництва для досягнення кінцевого результату (виробництва продукції та послуг). З огляду на зазначене виникає необхідність розгляду результативної концепції.

Таблиця 1

Змістове наповнення категорії «виробничий потенціал підприємства» за ресурсної концепції

Виробничий потенціал підприємства – це	Переваги	Недоліки
Сукупність фінансових, матеріальних, нематеріальних, інтелектуальних, інформаційних, технологічних, інноваційних і інших ресурсів, що забезпечують господарську діяльність підприємства (Є.Ю. Єрегін)		
Потенційні можливості підприємства, тобто сукупність технічних, трудових і матеріально-енергетичних ресурсів, що використовуються з метою випуску конкурентоспроможної продукції (Нгуен Т.Т. Ханг)	Дає можливість визначити систему чинників впливу на ефективність використання виробничого потенціалу підприємства	Не враховує реальної ринкової ситуації, вимог і потреб споживачів продукту
Набір ресурсів, які під час виробництва набивають форми чинників виробництва (А.І. Анчишкін)		
Здатність суб'єкта господарювання до використання як наявних, так і резервних ресурсів, необхідних для виробництва продукції в максимальних обсягах і з конкурентними властивостями, в умовах НТП та прогресивності механізму управління (Л.А. Квятковська)		
Сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, технічного рівня та якості (Т.О. Бабан)		
Кількісний і якісний склад матеріальних і нематеріальних ресурсів, що забезпечує отримання максимальної економічної вигоди при найбільш повному їх використанні за часом і продуктивністю (Є.В. Лапін)		

За результативною концепцією основою формування виробничого потенціалу є результат діяльності, тобто здатність виробничої системи генерувати матеріальні блага внаслідок використання ресурсів виробництва. За цією концепцією найкращих результатів підприємство може досягти у прогнозованому періоді за наявних ресурсів у різних умовах зовнішнього середовища (табл. 2).

За цільовою концепцією виробничий потенціал підприємства трактується як його здатність у майбутньому досягати заздалегідь поставлених цілей попри обмеженість ресурсів (табл. 3).

На підставі проведеного гносеологічного дослідження, можна стверджувати, що наведені концепції неповною мірою виражають зміст дефініції «виробничий потенціал підприємства», а отже потрібен розгляд інших концептуальних підходів. Так, С.О. Ішук трактує виробничий потенціал як «складну, організовану, динамічну систему, яка формується з множин елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком» [7, с. 497].

П. Перерва, Н Побережна визнають, що виробничий потенціал розкриває суть внутрішнього середовища та впливає на зовнішнє середовище й результати його використання розглядають із позицій внутрішньої та зовнішньої ефективності економічних ресурсів за відповідними показниками [8, с. 193].

Наведені дефініції є більш ґрунтовними за від попередні, оскільки в них виробничий потенціал підприємства розглядається не лише як набір певних ресурсів, а як їх взаємозв'язок та взаємозалежність. Такий підхід до визначення суті виробничого потенціалу підприємства можна віднести до структурної концепції.

Структурна концепція акцентує увагу на дотриманні раціональної структури виробничого потенціалу підприємства, виходячи з прогресивних норм і нормативних співвідношень, заданих найбільш досконалими технологіями, організацією виробництва загалом і окремих підсистем підприємства, що використовуються в галузі [9, с. 75]. Отже, основною перевагою цього підходу є орієнтація на пошук оптимальних співвідношень складників виробничого потенціалу підприємства для його найефективнішого використання, а недоліком – відсутність формуючих складових виробничого потенціалу.

Таблиця 2

Змістове наповнення категорії «виробничий потенціал підприємства» за результативної концепції

Виробничий потенціал підприємства – це	Переваги	Недоліки
Категорія, що поєднує різні виробничі можливості підприємства з випуску і реалізації різних видів продукції, надання послуг (Т.Б. Берднікова)	Вимірюється певним обсягом матеріальних благ, що можна отримати в результаті функціонування підприємства	Максимальне виробництво продукції може призвести до вичерпного використання ресурсів, що не завжди є доцільним
Наявні та приховані можливості підприємства щодо залучення і використання чинників виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк)		
Реальний обсяг продукції, який можна виробити за умови повного використання ресурсів, які є в наявності (Б.А. Райзенберг, Є.Б. Стародубцева)		
Здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи ресурси виробництва (О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотко)		
Властивість носія (виробництва) забезпечити виготовлення продукції певної номенклатури, що відповідає вимогам ринку за вихідними характеристиками, якістю, асортиментом по максимуму з орієнтацією на загальну місткість ринку цієї продукції (Б.Є. Бачевський)		

Необхідно відзначити, що цілісні характеристики виробничого потенціалу підприємства як системи визначають стратегію його поведінки та задають відповідні стратегії для кожного з його елементів. Підприємство може досягти цілей лише тоді, коли на їх досягнення певних спрямований кожен із його елементів, оскільки виготовлення продукції певної кількості й рівня конкурентоспроможності потребує участі всіх підсистем та елементів виробничого потенціалу. Відсутність або невідповідність потрібного

елемента означає зупинку виробничого процесу, а також додаткових витрат часу і коштів на його створення або заміну. Усе це доводить актуальність системної концепції щодо визначення суті виробничого потенціалу підприємства.

Таблиця 3

Змістове наповнення категорії «виробничий потенціал підприємства» за цільової концепції

Виробничий потенціал підприємства – це	Переваги	Недоліки
Здатність окремого підприємства виконувати необхідний обсяг робіт, випускати продукцію для реалізації своєї місії і цілей, які визначені її статутом (А.Е. Воронкова, В.П. Пономарьов, Г.І. Дибніс)	Спрямування на виявлення відповідності наявного потенціалу досягненню поставлених цілей	Не відображає впливу зовнішнього середовища
Засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певного завдання (В.Н. Архангельський, Л.Є. Зинов'єв)		
Сукупність можливостей підприємства, які використовують наявні в нього ресурси, для виконання поставлених цілей (О.С. Хринюк, Т.О. Бойко)		

М.К. Старовойтов і П.А. Фомін трактують суть виробничого потенціалу з урахуванням системи економічних відносин, що виникають між господарюючими суб'єктами на макро- і мікрорівнях із метою отримання максимально можливого виробничого результату. Цей результат можна отримати за умови найбільш ефективного використання виробничих ресурсів та за наявного рівня техніки і технологій, передових форм організації виробництва [10, с. 63–68]. Л. Гаєвська та О. Чернова пропонують розглядати виробничий потенціал як систему, що складається з елементів, які під час виготовлення продукції виконують різні функції, що притаманні будь-якій системі [11, с. 184].

Таким чином, виробничий потенціал підприємства являє собою систему взаємопов'язаних елементів, які виконують різні функції у ході забезпечення випуску продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства. Тому йому притаманні всі риси, властиві будь-якій системі: цілісність, цілеспрямованість, складність,

взаємозамінність, альтернативність його елементів, взаємозв'язок, взаємодія елементів, самовідтворюваність, інноваційна сприйнятливість, гнучкість, фізичне та моральне старіння тощо. Отже, основною перевагою системної концепції є розгляд предмету дослідження не як набору елементів (ресурсів, можливостей тощо), а як системи, яку вони формують у своєму взаємозв'язку та взаємозалежності, а недоліком – складність виокремлення впливу формувальних складових виробничого потенціалу.

Слід відзначити, що останнім часом клієнтоорієнтована концепція стає провідною парадигмою ведення бізнесу. Це пов'язано з тим, що унікальні конкурентні переваги стає досить складно створювати, бо їх можна швидко скопіювати. А ставлення до клієнта скопіювати найскладніше, тобто підприємство орієнтується на максимізацію цінності продукту для клієнта, створення унікальних внутрішніх компетенцій для його задоволення потреб. Тому ми погоджуємося з науковцями, які розглядають виробничий потенціал підприємства в контексті цієї концепції. Так, П.В. Круш і М.О. Зеленьська, урахувавши засади клієнтоорієнтованої концепції, визначають виробничий потенціал як сукупність ресурсів підприємства і комплекс можливостей щодо їх використання для виготовлення продукції потрібної кількості згідно з вимогами до якості та часу появи на ринку з метою максимального задоволення потреб і вимог споживачів [12]. В.В. Коновал розглядає виробничий потенціал як системні ресурсні можливості підприємства для здійснення ефективної виробничо-збутової клієнтоорієнтованої діяльності у динамічному ринковому середовищі [2]. Тобто з практичної точки зору потрібно визначити, які виробничі складники дають ефективні результати, і орієнтувати розвиток виробничого потенціалу підприємства на максимізацію тих складників, які в майбутньому приведуть до підвищення задоволеності споживачів продуктом, збільшення лояльності до компанії, а отже, будуть чинником довгострокових конкурентних переваг.

Таким чином, клієнтоорієнтована концепція щодо визначення дефініції виробничого потенціалу підприємства акцентує увагу на клієнті як основному ресурсі підприємства, що забезпечує його прибутковість, ефективність, конкурентоспроможність і безпосередньо впливає на ефективність виробничого потенціалу загалом. Проте надмірна увага до задоволення потреб клієнта може призвести до втрати контролю над витратами й відповідно цінності для клієнта, оскільки в клієнтоорієнтованій стратегії саме цінність стає головним чинником успіху в конкурентній боротьбі.

Розглянувши наведені вище концептуальні підходи до дефініції «виробничий потенціал підприємства», доходимо висновку, що, з одного боку, жоден із дослідників не зміг урахувати всі аспекти цієї багатогранної категорії, а з іншого – змістові характеристики перетинаються. Тому ми погоджуємося з науковцями, які дають комплексні визначення, що охоплюють змістові характеристики різних концепцій.

Так, С.В. Руденко під виробничим потенціалом пропонує розуміти складну, багатогранну та багаторівневу, системну характеристику підприємства, яка ототожнює його можливості щодо отримання певних результатів своєї діяльності у визначених напрямках за рахунок певних організаційно-управлінських дій у процесі поєднання складових ресурсного потенціалу з технологіями, організацією та управлінням виробництвом на підприємстві [13]. Т.Н. Шаталова та А.Г. Єнікєєва розглядають виробничий потенціал підприємства як відносини, які виникають на мікрорівні між працівниками підприємства для одержання максимально можливого виробничого результату, який може бути отриманий у разі найбільш ефективного використання виробничих ресурсів, за наявного рівня техніки та технологій, передових форм організації виробництва, незалежно від стану зовнішнього середовища. Вони також додають, що суперечливий характер таких відносин визначається внутрішнім середовищем підприємства, а виробничий потенціал підприємства полягає в пошуку та реалізації внутрішніх джерел саморозвитку [14, с. 86]. В.В. Коновал стверджує, що виробничий потенціал підприємства є сукупністю його ресурсів і характеризується їх здатністю в ході виробничого процесу трансформуватися в певні результати, спрямовані на досягнення визначених економічних цілей, системною єдністю елементів, що виражають забезпечувальну готовність і здатність підприємства здійснювати встановлені функції в ході реалізації своєї мети.

Таким чином, доведено, що в сучасній економічній науці існують декілька концептуальних підходів до розкриття суті виробничого потенціалу підприємства, а саме ресурсний, результативний, цільовий, структурний, системний, клієнтоорієнтований, комплексне застосування яких стало основою для його визначення як *багаторівневої системної характеристики підприємства, яка відображає реальні та потенційні можливості цієї системи з отримання максимального виробничого результату в процесі оптимального використання ресурсів для досягнення поточних і стратегічних цілей та здійснення ефективної клієнтоорієнтованої діяльності в динамічному конкурентному середовищі*. Вважаємо, що

зазначена дефініція виробничого потенціалу підприємства враховує характеристики більшості наведених концепцій (системної, ресурсної, результативної, цільової, клієнтоорієнтованої), проте не охоплює всіх граней цієї категорії.

Отже, погоджуємося з думкою В.В. Россохи, який звертаючи увагу на значний спектр поглядів із питань потенціалу, відзначив, що така різноманітність дефініцій є результатом різних форм прояву цієї категорії, як і будь-якого економічного явища. Він зазначив, що кожен дослідник адаптує зміст використовуваних термінів, їх етимологічне визначення і теоретичні розробки до розв'язання завдань власного дослідження, для того щоб найповніше розкрити досліджувану проблему [15]. Вважаємо таку позицію корисною для розробки типології наукових поглядів на визначення виробничого потенціалу підприємства (табл. 4).

Таким чином, проведений критичний аналіз дефініцій виробничого потенціалу підприємства дозволив дійти висновку, що за сучасних умов розвитку ринкового середовища отримати більш об'єктивне визначення можна лише з урахуванням характеристик декількох концептуальних підходів.

Висновки. Незважаючи на значну кількість концептуальних підходів до формулювання дефініції виробничого потенціалу підприємства, визначено, що всі автори дотримуються думки, що виробничий потенціал є багатоскладовою, динамічною та цілеспрямованою категорією, яка значною мірою залежить від поєднання ресурсної, технологічної, організаційної, виробничо-збутової складових стратегічного розвитку потенціалу підприємства.

Таблиця 4

Положення, які виділяють і підтримують науковці під час формулювання дефініції виробничого потенціалу підприємства

Автор	Концепція					
	ре-сурсна	результативна	структурна	цільова	системна	клієнтоорієнтована
1	2	3	4	5	6	7
Е.Ю. Ерегин	●					
Нгуен Т.Т. Ханг	●					
А.І. Анчишкін	●					
Л.А. Квятковська	●	●				
Т.О. Бабан	●					
Є.В. Лапін	●	●				
Т.Б. Берднікова		●				

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6	7
О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк	•	•				
Б.А. Райзенберг, Є.Б. Стародубцева	•	•				
О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотко	•	•				
Б.Є. Бачевський		•				•
С.О. Ішук		•	•		•	
П.Г. Перерва, Н.М. Побережна	•		•			
А.Є. Воронкова, В.П. Пономарьов, Г.І. Дибніс		•		•		
В.Н. Архангельський, Л.Є. Зинов'єв	•			•		
О.С. Хринюк, Т.О. Бойко	•			•		
М.К. Старовойтов, П.А. Фомин	•	•			•	
К. Гаєвська, О. Чернова					•	
П.В. Крвш. М.О. Зеленська	•				•	•
В.В. Коновал	•			•	•	•
С.В. Руденко	•	•			•	
Авторська	•	•		•	•	•

«•» – виділено концептуальні підходи, які підтримують науковці.

Такий підхід дозволив дати визначення виробничого потенціалу підприємства як багаторівневої системної характеристики підприємства, яка відображає реальні та потенційні можливості цієї системи з отримання максимального виробничого результату в ході оптимального використання ресурсів для досягнення поточних і стратегічних цілей та здійснення ефективної клієнтоорієнтованої діяльності в динамічному конкурентному середовищі. Це етимологічне визначення виробничого потенціалу підприємства є науковим підґрунтям для подальших теоретичних розробок із визначення структурних елементів виробничого потенціалу підприємств ресторанного господарства.

Список джерел інформації / References

1. Гончар О. І. Актуалізація управління потенціалом підприємства за умов євроінтеграції : монографія / О. І. Гончар. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 333 с.

Honchar, O. (2015), *Actualization of enterprise potential management under the conditions of European integration: monograph [Aktualizatsiia upravlinnia potentsialom pidpriemstva za umov yevrointehratsii: monohrafiia]*, KhNU, Khmelnytskyi 333 p.

2. Коновал В. В. Управління виробничим потенціалом підприємства (на прикладі підприємств легкої промисловості) : дис. ... канд. екон. наук / В. В. Коновал. – Хмельницький, 2015. – 240 с.

Konovall, V. (2015), *Management of production potential of the enterprise (on the example of light industry enterprises): dissertation [Upravlinnia vyrobnychym potentsialom pidpriemstva (na prykladi pidpriemstv promyslovosti) : dis. ... kand. ekon. nauk]*, Khmelnytskyi, 240 p.

3. Жук Є. О. Механізм управління виробничим потенціалом підприємства в умовах ризику : дис. ... канд. екон. наук / Є. О. Жук. – Хмельницький, 2016. – 254 с.

Zhuk, Ye. (2016), *The mechanism of management of production potential of the enterprise in the conditions of risk: dissertation [Mekhanizm upravlinnia vyrobnychym potentsialom pidpriemstva v umovakh ryzyku: dis. ... kand. ekon. nauk]*, Khmelnytskyi, 254 p.

4. Ареф'єва О. В. Управління ефективністю використання виробничого потенціалу транспортного підприємства / О. В. Ареф'єва, О. М. Вовк, Т. Ю. Соборайчук // Інфраструктура ринку. – 2018. – Вип. 24. – С. 85–90.

Arefieva, O., Vovk, O., Soboraychuk, T. (2018), "Management of efficiency of use of production potential of the transport enterprise", *Market infrastructure ["Upravlinnia efektyvnosti vykorystannia vyrobnychoho potentsialu transportnoho pidpriemstva"]*, *Infrastruktura rynku*, Vol. 24, pp. 85-90.

5. Лісовенкова І. М. Виробничий потенціал підприємства: методологічні підходи / І. М. Лісовенкова // Економічний вісник НГУ. – 2011. – № 2. – С. 47–55.

Lisovenkova, I. (2011), "Production potential of the enterprise: methodological approaches", *Economic Bulletin of NMU ["Vyrobnychi potentsial pidpriemstva: metodolohichni pidkhody"]*, *Ekonomichnyi visnyk NHU*, Vol. 2, pp. 47-55.

6. Концептуальні засади оцінки розвитку підприємств роздрібно торгівлі / М. В. Чорна, Т. В. Кушнір, Г. І. Забродська, Л. Д. Забродська // Бізнес Інформ. – 2018. – № 5. – С. 241–248.

Chorna, M., Kushnir, T., Zabrodska, H., Zabrodska, L. (2018), «Conceptual bases of estimation of development of retail trade enterprises», [*«Kontseptual'nizasady otsinky rozvytku pidpriemstv rozdrubnoi torhivli»*], *Business Inform*, No. 5, pp. 241-248.

6. Концептуальні засади оцінки розвитку підприємств роздрібно торгівлі / М. В. Чорна, Т. В. Кушнір, Г. І. Забродська, Л. Д. Забродська // Бізнес Інформ. – 2018. – № 5. – С. 241–248.

Chorna, M., Kushnir, T., Zabrodska, G., Zabrodska, L. (2018), "Conceptual bases of estimation of development of retail trade enterprises" ["Kontseptualni zasady otsinky rozvytku pidpryemstv rozdrubnoi torhivli"], *Business Inform*, No. 5, pp. 241-248.

7. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств / С. Іщук // Регіональна економіка. – 2005. – № 3. – С. 48–56.

Ishchuk, S. (2005), "Conceptual principles of formation and development of production potential of industrial enterprises", *Regional economy* ["Kontseptualni zasady formuvannya ta rozvytku vyrobnychoho potentsialu promyslovykh pidpryemstv"], *Rehionalna ekonomika*, Vol. 3, pp. 48-56.

8. Перерва П. Г. Визначення ефективності використання виробничого потенціалу машинобудівного підприємства / П. Г. Перерва, Н. М. Побережна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – С. 191–198.

Pererva, P., Pobereshna, N. (2012), "Determination of the effectiveness of the production potential of the machine-building enterprise", *Marketing and management of innovations* ["Vyznachennia efektyvnosti vykorystannia vyrobnychoho potentsialu mashynobudivnoho pidpryemstva"], *Marketynh i menedzhment innovatsii*, Vol. 2, pp. 191-198.

9. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник / З. Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.

Shershnova, Z. (2004), *Strategic management, 2nd ed., revised. and ext. [Stratehichne upravlinnia, 2-he vyd., pererob. i dop.]*, KNEU, Kyiv, 699 p.

10. Старовойтов М. К. Особенности оценки потенциала промышленных предприятий / М. К. Старовойтов, П. А. Фомин // Антикризисное и внешнее управление. – 2006. – № 2. – С. 27–41.

Starovoitov, M., Fomin, P. (2006), "Features of assessing the potential of industrial enterprises", *Anti-crisis and external management* ["Osobennosti otsenky potentsyala promishlennikh predpriyatiy"], *Antykrizysnoe y vneshnee upravleniye*, Vol. 2, pp. 27-41.

11. Гаєвська Л. М. Виробничий потенціал – основа розвитку підприємства / Л. М. Гаєвська, О. В. Чернова // Вісник Житомирського державного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – № 1 (55). – С. 184–185.

Haievaska, L., Chernova, O. (2011), "Production potential – the basis of enterprise development", *Visnyk of Zhytomyr State Technical University. Economic sciences* ["Vyrobnychy potentsial – основа rozvytku pidpryemstva"], *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, Vol. 1(55), pp. 184-185.

12. Круш П. В. Виробничий потенціал підприємства з позиції клієнтоорієнтованого підходу / П. В. Круш, М. О. Зеленська // Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць. – 2010. – № 7. – С. 91–95.

Krush, P., Zelens'ka, M. (2010), "Production potential of the enterprise from the standpoint of customer-oriented approach", *Economic Bulletin of NTUU "KPI": a collection of scientific papers* ["Vyrobnychy potentsial pidpryemstva z pozytsii kliiientooriyentovanoho pidkhodu"], *Ekonomichniy visnyk NTUU "KPI": zbirnyk naukovykh prats*, Vol. 7, pp. 91-95.

13. Коновал В. В. Управління виробничим потенціалом підприємства (на прикладі підприємств легкої промисловості) : дис. ... канд. екон. наук / В. В. Коновал. – Хмельницький, 2015. – 30 с.

Konoval, V. (2015), *Management of production potential of the enterprise (on the example of light industry enterprises): dissertation [Upravlinnia vyrobnychym potentsialom pidpryemstva (na prykladi pidpryemstv lehkoj promyslovosti): dis. ... kand. ekon. nauk]*. Khmelnytskyi, 30 p.

14. Руденко С. В. Виробничий потенціал аграрного підприємства: економічна сутність та роль у формуванні економічного потенціалу [Електронний ресурс] / С. В. Руденко // Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка. – 2016. – Вип. 172. – С. 164–175. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_172_20

Rudenko, S. (2016), “Production potential of agrarian enterprise: economic essence and role in the formation of economic potential” [“Vyrobnychiy potentsial ahrarnoho pidpryemstva: ekonomichna sutnist ta rol u formuvanni ekonomichnoho potentsialu”], *Visnyk KhNTUSH im. P. Vasylenka*, Vol. 172, pp. 164-175, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_172_20

15. Шаталова Т. Н. Економічна сутність виробничого потенціалу / Т. Н. Шаталова, А. Г. Єнікєєва // Вісник ОГУ. – 2007. – № 8. – С. 85–91.

Shatalova, T., Yenikieieva, A. (2007), “The economic essence of production potential” [“Ekonomichna sutnist vyrobnychoho potentsialu”], *Visnyk OHU*, No. 8, pp. 85-91.

16. Россоха В. В. Формування і розвиток виробничого потенціалу аграрних підприємств / В. В. Россоха. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. – 398 с.

Rossokha, V. (2009), “*Formation and development of production potential of agricultural enterprises*” [“*Formuvannia i rozvytok vyrobnychoho potentsialu ahrarnykh pidpryemstv*”], NNTs “Instytut ahrarnoi ekonomiky”, Kyiv, 398 p.

Забродська Ганна Іванівна, канд. екон. наук, доц., кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-43-14; e-mail: anya2043@gmail.com.

Zabrodskia Hanna, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Foreign Trade and Tourism, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-43-14; e-mail: anya2043@gmail.com.

Забродська Любов Давидівна, канд. екон. наук, доц., кафедра менеджменту організацій, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-27; e-mail: anya2043@gmail.com.

Zabrodskia Lubov, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Management Organizations, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-27; e-mail: anya2043@gmail.com.

Ткачова Світлана Сергіївна, канд. екон. наук, доц., кафедра менеджменту організацій, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-27; e-mail: svetlanatkachova1@gmail.com.

Tkachova Svetlana, PhD in Economics, Department of Management, Assoc. Professor, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-27; e-mail: svetlanatkachova1@gmail.com.

Резник Маріанна Олегівна, технік III кат., магістрант, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-27.

Reznik Marianna, technician III categories, master of Management, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-27.

DOI: 10.5281/zenodo.4392820

УДК 658.114.5:657.37

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЗВІТНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ

О.А. Круглова, В.О. Олім

Розглянуто використання нефінансової звітності у практичній діяльності підприємств. Визначено напрями формування звіту з управління. Наведено й охарактеризовано зміст нефінансових звітів корпоративних торговельних мереж.

***Ключові слова:** соціальна відповідальність, нефінансовий звіт, звіт з управління, підприємство торгівлі.*

SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE REPORTING OF CORPORATE TRADE NETWORKS

O. Krulhova, V. Olim

The development of enterprises is associated with the implementation of projects aimed at ensuring the efficiency of their activities and strengthening the competitive position in the market. One of the factors of capital retention and